

יעמודי מי שירצה לעלות

Category: בחוקתי, ויקרא

המצב בעולם נראה מייאש ועלולים ליפול לדיכאון נקרא בעיון את פרשת התוכחה ונגלה שמסתתרת בה תקווה גדולה: אלוקים איתנו תמיד ומבטיח לשמור עלינו בכל מצב.

הכבוד של מי

הרב דוד גולדברג שי', שליח בפאולו ברזיל, מספר שבאחד הפעמים שאחיו בא לבקר את אימו בניו יורק הוא הלך להתפלל בבית הכנסת שבו נהג להתפלל אביו, הרב יעקב גולדברג ע"ה. בקריאת התורה ניגש אליו הגבאי ואמר לו בחיוך שהוא הגיע בשבת הנכונה, שכן בכל שנה בפרשה זו הייתה מסורת בבית הכנסת לכבד את אביו בעליה לתורה והפעם הם ישמחו לכבד אותו באותה עליה. אחיו היה קצת מופתע. הוא לא זכר שלאביו הייתה מסורת כזאת, והוא ביקש מהגבאי שיסביר לו על מה מדובר.

הנה מה שעומד מאחורי 'הכיבוד' הזה.

בחמשה חומשי תורה אפשר למצוא פעמיים חלק שנקרא 'פרשת התוכחה'. הראשונה בפרשתנו בחוקתי, והשנייה בסוף חומש דברים בפרשת כי תבוא, שם הדברים מובאים באריכות יותר. פרשתנו בחוקתי מתחילה בנימה מאוד אופטימית: "אם בחוקתי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם ונתתי גשמיכם בעתם ועץ השדה יתן פריו". יהיה לכם אוכל לשובע וישרור שלום בארץ ו"וחרב לא תעבור בארצכם והתהלכתי בתוכם ואולך אתכם קוממיות". בקיצור, החיים עבור יהודי בארץ ישראל יהיו גן-עדן עלי אדמות.

אבל ופה מגיע ה'אבל' הגדול: "ואם לא תשמעו לי ולא תעשו את כל המצות האלה", או אז זה לא יהיה טוב. וככל שממשיכים לקרוא, הפסוקים הופכים לקשים יותר ויותר. התחזית היא מאוד קודרת. אתם יכולים להבין שכשמגיעה אותה עליה שקוראים בה את 'פרשת התוכחה' אף אחד לא רוצה לעלות לתורה. ישנם קהילות שנוהגים להכריז יעמודי מי שרוצה לעלות. מנהג חב"ד הוא שהקורא בתורה הוא עצמו עולה לתורה ואומר את הברכות, מבלי שיכריזו בשמו, והוא קורא את אותה פרשה בחיפזון ובקול נמוך.

קרה שבבית הכנסת שבו אביו נהג להתפלל בעל הקריאה היה כהן, וכך עולה תמיד לתורה רק בעליה ראשונה, וכאשר הגיעו לעליה של התוכחה שזוהי העלייה השלישית, בעל הקריאה לא יכול לעלות לעליה הזו ולכן חיפשו מתנדב אבל אף אחד בבית הכנסת לא הסכים לקבל את העלייה הזאת. כל הקהל ישב והמתין והזמן עובר. בנוסף לכך שזה לא כבוד לספר התורה שהוא פתוח ולא קוראים בו, זוהי גם "טירחא דציבורא" שהתפילה מתעכבת והקהל ממתין בקוצר רוח.

בסופו של דבר הרב יעקב גולדברג ע"ה קם ואמר שהוא מתנדב לעלות. מאז זה הפך לעליה 'שלו' ובכל פעם כשהיו מגיעים לפרשת התוכחה כולם כבר ידעו מי יתכבד באותה עליה. כעת הגבאי רצה להמשיך את המסורת ולכבד את בנו באותה עליה. הוא הסביר לבן שלעילוי נשמת אביו ראוי שגם הוא יקבל את אותה עליה, ואכן הבן החליט להמשיך במסורת ועלה לתורה בעליה הזו.

ההבטחה על הארץ

נשאלת השאלה, מדוע באמת התורה מפרטת בפרטי פרטים את כל הצרות האיומות שיקרו אם חלילה עם ישראל לא ישמור את התורה? מדוע התורה לא הסתפקה במה שנאמר בפרשה השניה של שמע: "והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי ונתתי מטר ארצכם בעיתותי". ואז התורה ממשיכה: "השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם וגו'". וכתוצאה מכך "ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה". פה כבר כתוב הכול, בבחינת "מועט המחזיק את המרובה", ואם כן מדוע צריך את כל האריכות הקשה שכתובה בפרשות התוכחה, למה להפחיד?

ישנם כאלו שמסבירים שזה נעשה לטובת עם ישראל. הקב"ה ידע שיגיעו ימים שבית המקדש יחרב ועם ישראל יגלה מארצו, ואז יהיו כאלו שיטענו שעם ישראל כבר לא? הם כבר לא העם הנבחר, וההוכחה לכך היא שהנה הם הגולו מארצם ופזורים בארצות אויב, ויתכן שיהיו גם כמה מבני ישראל שיתחילו להשתכנע שזה נכון חלילה.

לכן התורה הודיעה מראש שיבואו ימים כאלו ש"מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו", וזה לא אומר שאנחנו כבר לא העם הנבחר, אלא אדרבא זהו חלק מהתוכנית האלוקית לעתיד של עם ישראל. וכמו שנשלחנו לגלות במצרים בשליחות אלוקית כדי להביא לשם את האמונה בה' כך גם כל הגלויות "שנקראות על שם מצרים" הם כדי להכין את העולם לביאת המשיח.

את הרעיון הזה אנו מוצאים בתוכחה עצמה.

בפרשתנו כשהתורה מדברת על כך שעם ישראל יוגלה מארצו נאמר: "והשימותי את הארץ ושממו עליה אויביכם היושבים בה". מוסיף רש"י ואומר: "זו מדה טובה לישראל, שלא ימצאו האויבים נחת רוח בארצכם, שתהא שוממה מיושביה" (בחוקתי כו, לב).

בפסוק הזה התורה מבטיחה לנו שגם כשעם ישראל יוגלה מארצו, האויבים שיבואו להתיישב בארץ הקודש לא ימצאו נחת רוח בארץ והם לא יצליחו לפתח אותה. נגזר עליה לעמוד שוממה עד שיבואו בני ישראל לבנות אותה שוב.

בשנת 1867 עיתונאי צעיר בשם מארק טווין נשלח על ידי עיתון ידוע מקליפורניה כדי לסקר את

הביקור בארץ הקודש ולשלוח לעיתון רשמים ממסעו. בסופו של דבר סדרת הכתבות שלו נדפסו בספר "מסע התענוגות לארץ הקודש" שהפך לרב מכר בארצות הברית ובכלל. הוא כותב שם "נדמה לי שמכל הארצות בעלות הנוף המדכדך ארץ ישראל מחזיקה בכתר² זוהי ארץ משמימה, חסרת תקוה שבורת לב". הוא מתאר את העוני הדלות והחידלון של האנשים הגרים בארץ הקודש. מארק טווין כתב את האמת. כל העמים שניסו לאורך הדורות להתיישב בה ולפתח אותה לא הצליחו. היא נשארה שממה.

לקראת סוף התוכחה נאמר (כו, מא) "והבאתי אותם בארץ אויביהם". אומר רש"י: "אני בעצמי אביאם, זו מדה טובה לישראל". מוסיף הרבי ואומר "שבהיותם בארץ אויביהם נמצא הקב"ה בעצמו יחד עמהם, ולא שמניחם שם והולך למקום אחר חס ושלוס³ וענין זה מדגיש רש"י בכתבו "מחזירן תחת כנפיו" שהרי הבן חמש למקרא למד כבר את הפסוק "ואשא אתכם על כנפי נשרים" ששם מפרש רש"י: "כנשר הנושא את גוזליו על כנפיו", מפני החיבה והדאגה לשלומם וכו'⁴ ומזה מבין הוא שכן הוא גם בעניינינו שהקב"ה נמצא יחד עם בני ישראל ומחזיקן אצלו" (תו"מ תשד"מ ח"ג עמ' 1748).

הנחמה הגדולה

ואז בסוף התוכחה אנו מקבלים את דברי החיזוק והתנחומים הגדולים מכל: "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם" (כו, מד), שהקב"ה לעולם לא יוותר עלינו ולא יחליף אותנו חלילה באומה אחרת.

באים חכמי התלמוד ודורשים: "לא מאסתים בימי כשדים⁵ שהעמדתי להם דניאל חנניה מישראל ועזרי", דהיינו שגם כשהכשדים הגלו את עם ישראל לבבל היה לעם ישראל מנהיגים ונביאים שהדריכו אותם. "ולא געלתים בימי יוונים שהעמדתי להם שמעון הצדיק וחשמונאי ובניו ומתתיהו כהן גדול". זה הסיפור של חנוכה, גם אז הקב"ה העמיד לעם ישראל מנהיגים דוגמת מתתיהו המכבי שהכריז "מי לה' אלי" והניף את נס המרד, ודאג שלא יתבוללו בין העמים. "לכלותם⁶ בימי המן שהעמדתי להם מרדכי ואסתר", את זה אנו מכירים מהסיפור של פורים. המן רצה לכלות את עם ישראל והקב"ה שלח לנו את מרדכי היהודי ש"לא יכרע ולא ישתחוה", הוא לימד את העולם כולו שיעור בגאווה יהודית, "להפר בריתי אתם⁷ בימי פרסיים שהעמדתי להם בית רבי וחכמי הדורות". מדובר על התקופה שלאחרי בית שני, מה שנקרא "גלות אדום", אז הקב"ה שלח לנו מנהיגים כמו רבי יהודה הנשיא שכתב את המשנה ובכך הציל את העתיד של העם היהודי.

רבותיי, מאז שמחת תורה, בכל בוקר שאנו קמים וקוראים את החדשות, מגלים שהמצב הולך ומחמיר. אם בהתחלה זה היה רק בישראל הרי ככל שהזמן עובר זה מתפשט לאירופה ולמדינות אחרות, ובסוף האנטישמיות הגיעה גם לארצות הברית.

כשיהודי קורא את החדשות זה יכול לגרום לו לדיכאון ואפילו להוביל לייאוש. באה פרשת

התוכחה דווקא ואומרת לנו: יהודים אל ייאוש! אין מה לדאוג! הקב"ה נמצא כאן איתנו בגלות ושומר עלינו, ונושא אותנו תחת כנפיו. אוהב ומחבק אותנו, ואנו בטוחים שנעבור את זה ובהצלחה מופלגה עד שנזכה לקיום היעוד: "כי אני ה' אלקיכם" לעתיד לבא שאין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם" (מגילה יא, יא).